

ELIZA PENELOPA NICOLAESCU¹, MARIANA SPRINCEAN^{2,3}

DEZVOLTARE PERSONALITATII LA DELINCVENUL ADOLESCENT

¹Doctorand, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”,
²Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie “N. Testemițanu”,
³Institutul Mamei și Copilului, Chișinău, Republica Moldova

SUMMARY

PERSONALITY DEVELOPMENT IN ADOLESCENT CRIME

Key words: adolescents, juvenile delinquency, Big Five

In this article we present the results of the formative experiment on the results obtained following the application of a psychological intervention program for the improvement of the personality of the delinquent teenagers.

РЕЗЮМЕ

РАЗВИТИЕ ЛИЧНОСТИ В ПРЕСТУПНОСТИ ПОДРОСТКОВ

Ключевые слова: подростки, преступность несовершеннолетних, модель Big five

В данной статье мы представляем результаты формирующего эксперимента по результатам применения программы психологического вмешательства для улучшения личности подростков-правонарушителей.

Introducere. Delincvența juvenilă este una dintre cele mai incitante și mai influente domenii de cercetare în domeniul științelor comportamentale și a devenit un punct de interes pentru cercetările din psihologie și sociologie. Delincvența este o tulburare de conduită în tinerețe, iar discuția despre delincvența juvenilă acordă atenție tendințelor vârstei, dezvoltării morale și continuității și cursului comportamentului antisocial. Acestea sunt direct sau indirect influențate de diferitele tendințe istorice, inclusiv de schimbările în societate și în familie. Numeroase cercetări analizează critic rolului trăsăturilor de personalitate în delincvența juvenilă și comportamentul criminal și încearcă să determine dacă acești factori sunt predictivi ai recidivei viitoare. În ciuda unui cadru legal strict, infracțiunile juvenile penale rămân alarmante și acest articol își propune să contribuie la literatura existentă pentru a înțelege modul în care personalitatea influențează activitatea criminală.

Delincvența juvenilă este în general înțeleasă din perspectiva evolutivă a condițiilor biografice sociale, a indiciilor situaționali și a circumstanțelor sociale. Apariția criminalității la tineri are în centrul atenției și condițiile de vulnerabilitate individuală, adică predispozițiile ce permit în mod efectiv tânărului, în condiții biografice sau sociale favorizante, să inițieze acțiuni penale. Creșterea

și declinul delincvenței se caracterizează prin două dimensiuni, această distincție corespunde diferențierii dintre escaladarea pe termen lung a delincvenței cu debut precoce și escaladarea pe termen scurt ce investighează delincvența limitată la perioada adolescenței. Articolul de față prezintă rezultatele parțiale ale cercetării formative din cadrul lucrării doctorale *Dezvoltarea personalității adolescenților delincvenți*, anume rezultatele obținute în fazele de test și post-test la *Inventarul de personalitate DECAS* (Sava, 2008), realizat după modelul celor cinci dimensiuni fundamentale ale personalității: *Deschiderea, Extraversiunea, Conștiinciozitatea, Agreabilitatea și Stabilitatea*.

Teoriile delincvenței situează trăsăturile de personalitate printre factorii favorizanți pentru infracționalitate. Personalitatea se conturează de timpuriu, când copilul percepe și observă atent realitatea înconjurătoare. Adolescența este vârsta critică pe traseul definitivării personalității, capacitatea de analiză și sinteză este crescută, dar instabilă, de aceea mediul în care tânărul crește își pune puternic amprenta asupra dezvoltării lui. Întrebările și frământările din perioada adolescenței sunt definitorii pentru cristalizarea ulterioară a personalității, pentru conturarea unui ideal, pentru formarea unui sistem de valori ce vor ghida comportamentul. Putem

spune că personalitatea delincventului juvenil reprezintă conjugarea nefericită a acelor factori ce contribuie la dezvoltarea personalității sale, din care rezultă o persoană care întâmpină dificultăți în adaptarea adecvată la cerințele societății. Modelul cel mai folosit în investigarea personalității (inclusiv în legătură cu delincvența) este modelul 5 trăsături (Big five) [5]. Cele mai numeroase studii au găsit două trăsături relaționate semnificativ cu delincvența, anume *Conștiinciozitatea* și *Agreeabilitatea* [12]. La acestea două, alte studii, mai puține însă, adaugă și *Deschiderea* [2, 12]. Implicit, toate studiile care pus în legătură metodologică cele 5 trăsături și infracționalitatea au postulat faptul că modelul reprezintă “cele mai importante dimensiuni ale cadrului social” [1, 7] și, în consecință, pot explica și delincvența, prin conceptualizarea și fațetele celor două trăsături.

Conștiinciozitatea, cunoscută și sub numele de constrângere, este tendința individului de a fi orientat spre scop, obiectiv și planificat, descrie capacitatea persoanei de a respecta normele și regulile prescrise social, de a-și întârzia satisfacerea impulsurilor și controlarea lor [4]. *Conștiinciozitatea* reflectă caracteristicile organizării și auto-disciplinării și poate indica abilitățile tânărului de a se concentra asupra obiectivelor pe termen lung, corelată fiind cu controlul asupra impulsurilor și autoreglarea [3]. Studiile au relevat influența tendințelor de autocontrol slab în manifestarea tulburărilor de conduită la adolescenți și adulți [9]. Mai mult, impulsivitatea sau dezinhibarea este mai puternic legată de un curs al vieții cu multiple acte de delincvență antisocială persistentă decât actele antisociale limitate la perioada adolescenței [8]. Fațetele *Conștiinciozității* sunt: 1. Competența (măsura în care persoana se simte capabilă să facă față evenimentelor de zi cu zi), 2. Ordinea (măsura în care persoana este organizată, îngrijită, ordonată), 3. Simțul datoriei (măsura în care acțiunile sunt guvernate de conștiință, aderă la principii etice și îndeplinește obligații morale), 4. Dorința de realizare (măsura aspirațiilor înalte și efortul pentru atingerea scopurilor), 5. Autodisciplină (capacitatea de a duce la bun sfârșit sarcinile, împotriva plictisului și a factorilor distractori), 6. Deliberare (măsoară tendința de a reflecta, a gândi atent înainte de a acționa sau vorbi).

Agreeabilitatea este o dispoziție interpersonală și reprezintă tendința persoanei de a fi prosocială, caldă, iertătoare, empatică, directă și orientată către alții, include trăsături precum bunătate, spirit de cooperare, încredere, modestie [4]. Nivelurile scăzute ale *Agreeabilității* sugerează tendința de a fi manipulativ, cinic, nepolitic, suspicios și caracterizează tulburările de personalitate, delincvența și problemele de comportament externalizate [idem]. Fațetele *Agreeabilității* sunt: 1. Încrederea (care se referă la încrederea în sinceritatea semenilor și în buna lor credință), 2. Onestitatea (adică tendința de a fi onest și sincer), 3. Altruismul (care se referă la preocuparea activă pentru binele semenilor, fiind

exprimată prin generozitate, dorința și disponibilitate de a-i ajuta pe cei care au nevoie), 4. Complanța (tendința de a inhiba pornirile agresive și de a preveni conflictele interpersonale), 5. Modestia (tendința de a nu supralicita propriile realizări), 6. Blandețea (atitudini de simpatie și grijă pentru semenii).

Deschiderea surprinde curiozitatea intelectuală, originalitatea, creativitatea și aprecierea estetică și a noutății și este caracterizată ca deschidere spre sentimente, idei noi, flexibilitate a gândirii, valori și disponibilitate de a se deda la fantezie, fapt ce are un control important asupra emoțiilor [5].

Obiectivul general al cercetării formative a fost diminuarea potențialului delincvent al adolescenților prin activarea resurselor personale, ca urmare a participării la grupul de intervenție psihologică.

Obiectivele specifice ale cercetării au avut în vedere diminuarea nivelului tulburărilor de externalizare (1.conduită, 2.dependența de substanțe, 3.predispoziția spre violență, 4.problemă școlare), stabilizarea profilului pulsional, dezvoltarea judecății morale și dezvoltarea personalității. Variabila independentă este programul de intervenție psihologică la care adolescenții au participat cu scopul diminuării potențialului delincvent. Așadar, am presupus că programul de intervenție psihologică poate modifica acei factori de personalitate implicați, conform literaturii de specialitate studiate, în delincvența juvenilă.

Participanții. Au fost implicate 24 de persoane, 17 de gen masculin și 7 de gen feminin. Media de vârstă a fost de 16.3 (AS=4.3 ani. Vârsta minimă a fost de 14 de ani, iar cea maximă 17. Participanții au fost împărțiți în două grupuri. Grupul experimental (GE) – format din 12 de persoane (8 băieți și 4 fete), împărțiți pe două grupuri de dezvoltare personală, centrate pe diminuarea potențialului delincvent. Membrii acestor grupuri au participat la 8 întâlniri care s-au desfășurat pe o perioadă de două luni, totalizând 36 de ore. Grupul de control (GC) – este comparabil din punct de vedere statistic (vârstă, gen, nivel de dezvoltare a imaginii de sine) și format din 12 de persoane.

Designul cercetării. Cercetarea de față are un design experimental, longitudinal și cantitativ, descriptiv și inferențial. Un lot de 24 de adolescenți a fost investigat cu privire la anumite componente ale comportamentului potențial delincvent. Lotul integral a fost împărțit aleatoriu în două grupuri: un grup experimental (GE) și un grup de control (GC). Grupul experimental (GE) a participat la un program de intervenție psihologică care urmărește diminuarea potențialului delincvent. După desfășurarea experimentului am realizat o nouă măsurătoare a celor două grupuri și această fază am denumit-o *retest*.

Rezultatele cercetării. În urma realizării programului de intervenție am aplicat din nou probele din etapa de constatare. În acest articol prezentăm rezultatele obținute de GE și GC la Inventarul de personalitate BIG FIVE. Menționăm că înaintea programului de intervenție am identificat lipsa semnificației statistice a diferenței dintre cele două distribuții, deci putem spune că GE și GC au fost omogene.

La Scala *Deschidere*, participanții puteau obține un scor între 20 și 80 de puncte. Înaintea intervenției scorul minim a fost de 21 de puncte, iar cel maxim 76. Media

scorurilor la acest chestionar a fost de 34.92 (liminf 95%=29.12, limsup 95%=40.71, AS=13.72, ES=2.8). Pentru GE, media scorurilor este de 32.92 (liminf 95%=25.46, limsup=40.38, AS=11.74, ES=3.39), iar pentru GC media scorurilor este de 39.92 (liminf=26.92, limsup=46.91, AS=15.72, ES=4.54).

La finalul intervenției psihologice, media GE a fost de 49.17 (liminf 95%=, limsup 95%=, AS=10.93, ES=3.15). Media GC a fost de 36.92 (liminf 95%=27.11, limsup 95%=46.73, AS=15.44, ES=4.45).

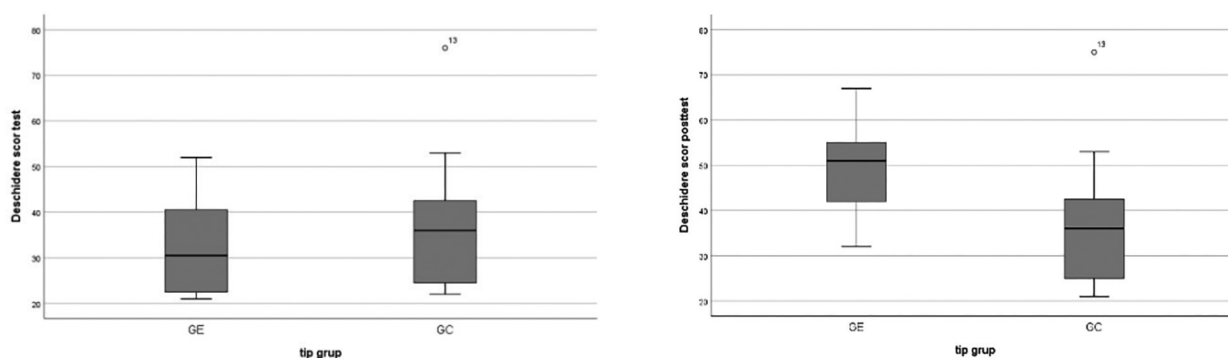

Fig. 1. Boxplot pentru mediile la scala Deschidere GE și GC faza de retest

Testul neparametric Mann-Whitney indică o diferență semnificativă a nivelului de deschidere în funcție de grupul din care fac parte adolescenții (Rang Med GE=15.83, Rang Med GC=9.17 (U=32, z=-2.313, p (unidirecțional) =.020). Putem observa că nivelul de deschidere al adolescenților care au participat la programul de intervenție este semnificativ mai mare decât al celor care nu au participat la program.

La Scala *Extraversie*, înaintea intervenției scorul minim a fost de 25 de puncte, iar cel maxim 71. Media scorurilor

la acest chestionar a fost de 45.46 (liminf 95%=39.93, limsup 95%=50.99, AS=13.01, ES=2.67). Pentru GE, media scorurilor este de 41.92 (liminf 95%=32.97, limsup=50.86, AS=14.08, ES=4.06), iar pentru GC media scorurilor este de 49 (liminf=41.67, limsup=56.33, AS=11.54, ES=3.33).

La finalul intervenției psihologice, media GE a fost de 43 (liminf 95%=34.61, limsup 95%=51.39, AS=13.21, ES=3.81). Media GC a fost de 49.67 (liminf 95%=42.04, limsup 95%=57.29, AS=12.03, ES=3.46).

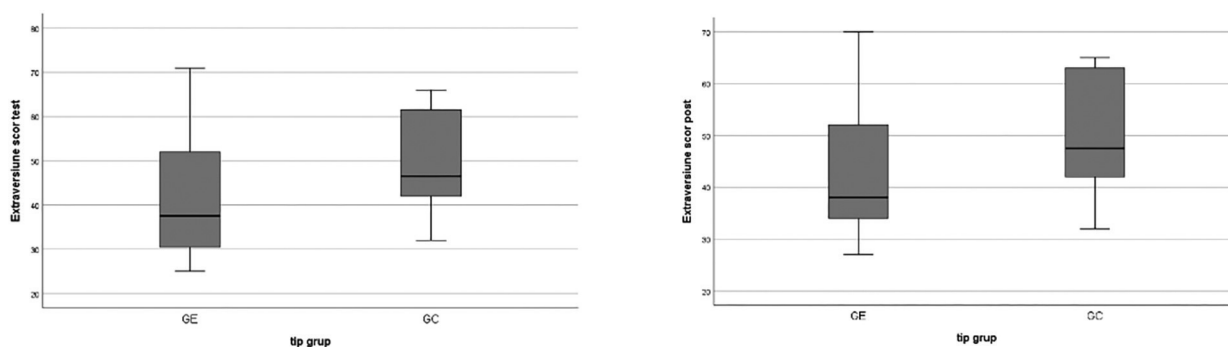

Fig. 2. Bloxpot pentru mediile Extraversiunii GC și GE, retest

Testul neparametric Mann-Whitney indică o diferență nesemnificativă a nivelului de Extraversie în funcție de grupul din care fac parte adolescenții (Rang Med GE=10.38, Rang Med GC=14.63 (U=46.5, z=-1.475, p (unidirecțional) =.143).

Putem spune că nivelul de Extraversie nu a fost afectat de participarea la intervenția psihologică. De altfel, raportul introversie/extraversie este unul dintre cele mai stabile în structura personalității, nivelul mediu ridicat face ca persoana să fie entuziastă, active și optimist, să inițieze facil contacte sociale și să fie apropiat de semenii. Un nivel prea înalt face ca individual să fie guraliv, să aibă tendințe dominante și să se plictisească repede.

Pentru Scala Conștiinciozitate, înainte de intervenție scorul minim a fost de 20 de puncte, iar cel maxim 52. Remarcăm că niciun participant nu a trecut de nivelul mediu al acestei scale. Media scorurilor la acest chestionar a fost de 32.63 (liminf 95%=29, limsup 95%=36.25, AS=8.57, ES=1.75). Pentru GE, media scorurilor este de 30.9 (liminf 95%=26.51, limsup=35.32, AS=6.93, ES=2), iar pentru GC media scorurilor este de 34.33 (liminf=28, limsup=40.67, AS=9.96, ES=2.87).

La finalul intervenției psihologice, media GE a fost de 48 (liminf 95%=44.85, limsup 95%=51.58, AS=5.21, ES=1.5). Media GC a fost de 33.42 (liminf 95%=28.13, limsup 95%=38.7, AS=8.31, ES=2.4).

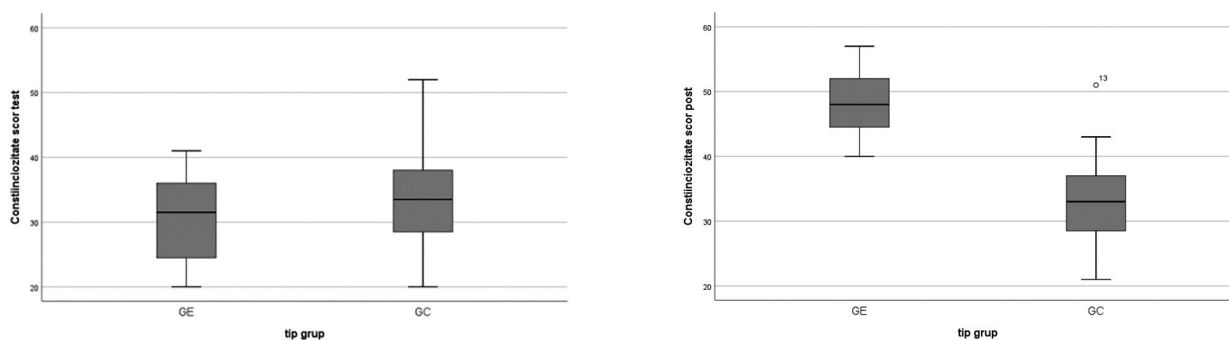

Fig. 3. Bloxpot pentru mediile Conștiinciozității GC și GE, retest

Testul neparametric Mann-Whitney indică o diferență semnificativă a nivelului de Conștiinciozitate în funcție de grupul din care fac parte adolescenții (Rang Med GE=17.58, Rang Med GC=7.42 (U=11, z=-3.523, p (unidirecțional) =.0001).

Putem spune că nivelul de Conștiinciozitate a fost afectat semnificativ de participarea la intervenția psihologică. Conștiinciozitatea este unul dintre factorii cei mai implicați în delinvența juvenilă, un nivel scăzut denotă tendința individului de a încălca regulile sau responsabilitățile, probleme de auto-disciplinare.

Pentru Scala Agreabilitate, înainte de intervenție scorul

minim a fost de 22 de puncte, iar cel maxim 62. Media scorurilor la acest chestionar a fost de 37.58 (liminf 95%=34.63, limsup 95%=40.54, AS=6.99, ES=1.42). Pentru GE, media scorurilor este de 37 (liminf 95%=32.08, limsup=41.92, AS=7.74, ES=2.23), iar pentru GC media scorurilor este de 38.17 (liminf=34.8, limsup=42.26, AS=6.43, ES=1.85).

La finalul intervenției psihologice, media GE a fost de 50.67 (liminf 95%=45.38, limsup 95%=55.96, AS=8.32, ES=2.4). Media GC a fost de 38.4 (liminf 95%=34.1, limsup 95%=42.73, AS=6.78, ES=1.96).

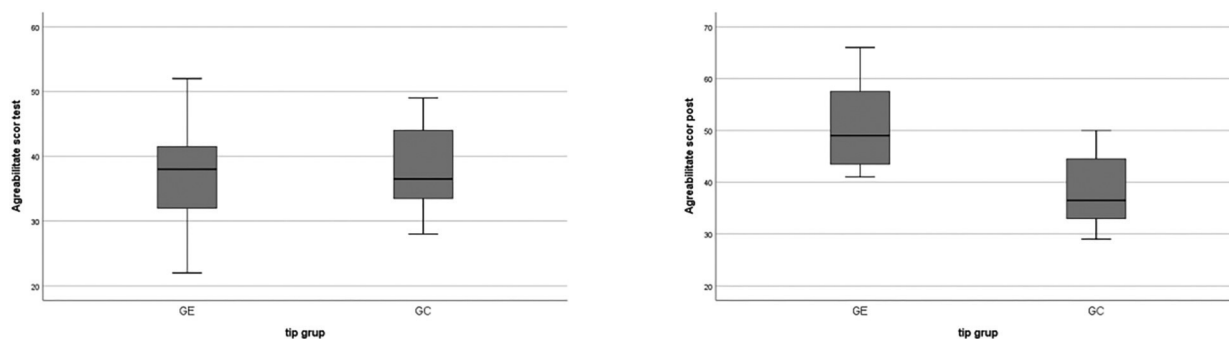
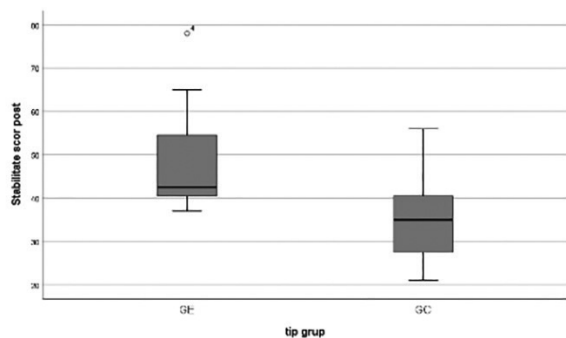

Fig. 4. Bloxpot pentru mediile Scalei Agreabilitate, GC și GE, retest

Testul neparametric Mann-Whitney indică o diferență semnificativă a nivelului de *Agreeabilitate* în funcție de grupul din care fac parte adolescenții (Rang Med GE=16.92, Rang Med GC=8.08 (U=19, z=-3.065, p (unidirecțional) =.002).

Putem spune că nivelul de *Agreeabilitate* a fost modificat semnificativ de participarea la intervenția psihologică. *Agreeabilitatea* este unul factor important implicat în delinvența juvenilă, un nivel scăzut denotă tendința de combativitate care, uneori, poate genera violență, insensibilitate la nevoile celorlalți, anti-socialitate.

Pentru Scala *Stabilitate emoțională*, înainte de intervenție

scorul minim a fost de 21 de puncte, iar cel maxim 56. Media scorurilor la acest chestionar a fost de 37.29 (liminf 95%=27.82, limsup 95%=36.77, AS=10.59, ES=2.16). Pentru GE, media scorurilor este de 31.17 (liminf 95%=23.06, limsup=39.27, AS=12.75, ES=3.68), iar pentru GC media scorurilor este de 33.42 (liminf=28.13, limsup=38.71, AS=8.32, ES=2.4).

După desfășurarea intervenției psihologice, media GE a fost de 48.33 (liminf 95%=40.39, limsup 95%=56.28, AS=12.5, ES=3.6). Media GC a fost de 35.58 (liminf 95%=28.74, limsup 95%=42.4, AS=10.76, ES=3.1).

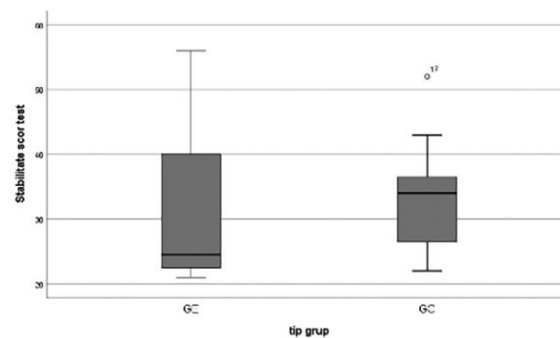

Fig. 5. Bloxpot pentru mediile Scalei *Stabilitate*, GC și GE retest

Testul neparametric Mann-Whitney indică o diferență semnificativă a nivelului de *Stabilitate* în funcție de grupul din care fac parte adolescenții (Rang Med GE=16.38, Rang Med GC=8.63 (U=25.5, z=-2.68, p (unidirecțional) =.007).

Putem spune că nivelul de *Stabilitate* a fost modificat semnificativ de participarea la intervenția psihologică. *Stabilitatea* este unul factor important implicat în delinvența juvenilă, un nivel scăzut denotă tendința unor așteptări nerealiste, iar un nivel exagerat de ridicat poate indica indiferență, lipsă de tact, insensibilitate, subestimarea problemelor.

Concluzii. Obiectivele parțiale ale lucrării au avut în vedere măsurarea efectului pe care programul de intervenție psihologică îl poate avea asupra anumitor factori de personalitate, tendințe pulsionale, dezvoltării morale și ameliorării tulburărilor specifice adolescenței. Factorii BIG FIVE constatați ca predictor ai comportamentului delincent în experimentul constator au înregistrat creșteri semnificative statistic: Deschiderea, Conștiinciozitatea, *Agreeabilitatea* și *Stabilitatea*. De menționat că acești factori reprezintă trăsături care în anumite combinații pot descifra alte trăsături de personalitate prezumtiv implicate în delinvență. Astfel, nivelele scăzute ale *Agreeabilității* și Conștiinciozității alături de un nivel ridicat de Extraversie pot dezvălui o personalitate agresivă. Conștiinciozitatea și *Stabilitatea* scăzute, însoțite de nivele înalte de Deschidere și Extraversie pot revela o personalitate cu autocontrol redus, dezinhbată. Lipsa de sensibilitate poate fi

revelată de nivele scăzute de Deschidere, *Agreeabilitate* în combinație cu *Stabilitatea* [10].

Eficiența programului de intervenție psihologică demonstrează validitatea acelor teorii ale personalității care susțin că individual este capabil de schimbare. Dealtfel, modelul 5 *trăsături* este adesea folosit pentru a măsura tocmai schimbarea personalității. De altfel, unele cercetări susțin cu atât mai mult schimbarea personalității adolescentului, care este extrem de instabilă. Conștiinciozitatea scade din copilăria târzie până la adolescență, dar apoi revine din adolescență până la maturitate. *Agreeabilitatea* scade, de asemenea, de la copilăria târzie până la adolescență, dar apoi revine din adolescență până la maturitate. Extraversiunea scade de la copilărie la adolescență și apoi nu se schimbă semnificativ [11]. Acești factori sunt puternic implicați în delinvența juvenilă și de aceea programele de intervenție psihologică pot schimba destinele unor tineri care au, în acest fel, șanse crescute de adaptare adecvată, non-delinventă, la viața socială.

BIBLIOGRAFIE

1. Buss, D.M. *Social adaptation and five major factors of personality*. În J.S. Wiggins (Ed.). *The Five-factor Model of Personality: Theoretical Perspectives* (pp.180-207), New York, Guilford, 1996
2. Dam, C., Janssens, J., De Bruyn, Eric. PEN, Big Five, juvenile delinquency and criminal recidivism. *Personality and Individual Differences*, 2005
3. Gungea, Meera & Jaunky, Vishal & Ramesh, Vani.

- Personality Traits and Juvenile Delinquency: A critical analysis. *International Journal of Conceptions on Management and Social Sciences*. 5. 42-46, 2017
4. John, O.P., Srivastava, S. *The Big Five factor taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives*. In L.A. Pervin & O.P. John (eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (2nd ed.) (pp. 102-138). New York, Guilford, 1999
 5. McCrae, R. R., Costa, P. T., Jr. *Personality in adulthood: A Five-Factor Theory perspective (2nd ed.)*. New York: Guilford Press., 2003
 6. McCrae, Robert R.; Paul T. Costa Jr; Antonio Terracciano; Wayne D. Parker; Carol J. Mills; Filip De Fruyt; Ivan Mervielde. Personality Trait Development From Age 12 to 18: Longitudinal, Cross-Sectional, and Cross-Cultural Analyses. *Journal of Personality and Social Psychology*. 83 (6): 1456–1468, 2002
 7. Miller, J. D., & Lynam, D. Structural Models of Personality and Their Relation to Antisocial Behaviour: A Meta-Analytic Review. *Criminology*, 39, 765-798, 2001
 8. Moffitt, T. E., Lynam, D. R., & Silva, P. A. *Life course persistent and adolescence-limited antisocial behavior. A research review and a research agenda*, in B. Lahey, TE Moffitt and A. Caspi (eds.), *The Causes of Conduct Disorder and Serious Juvenile Delinquency*, New York, Guilford, 2002
 9. Rubin, K.H., Burgess, K., Kennedy, A.E., & Stewart. S. *Social withdrawal and inhibition in childhood*. In E. Mash & R. Barkley (Eds.). *Child Psychopathology* (pp. 372-406). (2nd edition). New York: Guilford, 2003
 10. Minulescu, M *Inventarul de personalitate BIG FIVE – ABCD-M, Manualul utilizatorului*. Bucuresti: ArtPress, 2008
 11. Soto, Christopher J.; John, OP; Gosling, SD; Potter, J. Age Differences in Personality Traits From 10 to 65: Big Five Domains and Facets in a Large Cross-Sectional Sample. *Journal of Personality and Social Psychology*. 100(2): 330–348, 2011
 12. Wiebe, Richard Delinquent Behavior and the Five-Factor Model: Hiding in the Adaptive Landscape?, in *Individual Differences Research* 2(1):38-62, 2017